

ACC. N:R M. 15595:1-8.

Landskap: Skåne Upptecknare: Karl Thesson, Lund
Härad: Braa Berättare: " " "
Socken: Nerishög Berättarens yrke: f. d. lantbrukare
Uppteckningsår: 1960 Född år 1881 i Nerishög

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Textilerna i hemmet. s. 1-8.

N. M. 163

7/10-60

Skriv endast på denna sida.

Textilierna i hemmet.

NM 163

Mattor

I min barndom hade vi skurgolv i alla rummen. De blev lagda 1858, då far byggde längan.

I stugan beströddes det dagligen med vit strandsand från Öresundskusten vid Lomma. Detta gjorde, att golvet, som i huvudsak var av kärnfur, slets mycket ojämnt och fick jämförelsevis höga knortar (eller kvistkärnor från sidogrenarna i virket). Det belades dock från omkr. 1900 med hemvävda trasmattor. Det ersattes emellertid omkr. 1925 med ett nytt sådant, som då belades med genomtryckt korkmatta den 2/8 1926.

I kammaren, där vi barn ej gärna fick vistas, var ej sandat. Där behövdes ej heller för någon slitnings skull läggas nytt golv, utan det ursprungliga golvet belades med en ej genomtryckt korkmatta omkr. 1910. Båda dessa rum var eldade.

I den bäste kammaren (ursprungligen kallad trädgårdskammaren) eldades däremot ej. Det oaktat lades där, oförsiktigt nog, korkmatta (ej genomtryckt) omkr. 1923, varför golvet ruttnade och efter 3 år måste ersättas med ett nytt sådant, som då endast oljades. Korkmattorna hade inköpts hos L.J.Lundgren, Söderg. 4, Lund.

Salen och kistkammaren behöll sina golv som skurgolv.

I bäste kammaren och salen var i min ungdom alltid trasmattor. De användes endast som gångmattor.

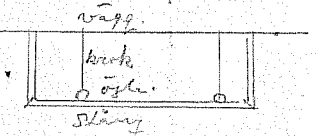
I salen hade vi dessutom som prydnad en sedan omkr. 1905 inköpt mindre orientalisk matta (omkr. 1,70 · 1,30 m) mitt på golvet under ett där uppställt runt bord. Den hade kostat 20 kronor.

Trasmattorna hade de kvinnliga familjemedlemmarna själva vävt. Några andra slags mattor hade vi egentligen inte utom ett par små dörmattor i flossa (27 · 37 och 87 · 42 cm), som vi ännu har kvar.

Gardiner.

I min tidiga barndom hade vi kappgardiner i stugan och kammaren, men i bäste kammaren och salen köpta långgardiner, dock utan kappor.

De var vita, tunna och genombrutna i mönster. Från omkr. 1900 hade vi långgardiner även i de andra rummen, men hemvävda, utan figurmönster men med linjemönster och färgade svagt gula.

Gardinstängerna var i min barndom av trä och något längre än fönstrens bredd, rundhyvlade och försedda med svarvade ändknappar. De var upphängda på tvenne gardinkrokar, vinkelspik. År 1903 inköptes förgyllda listformiga gardinstänger till bäste kammaren och salen. De var skurna i germått och genom tvenne öglor upphängda på två gardinkrokar. I stugan och kammaren var från omkr. 1920 mässingsstänger (-rör).

Draperier hade vi först omkr. 1935 i bäste kammaren kring dörren till kammaren, då ett hemvävt munkabältstäcke togs därtill. År 1941, då vi flyttat till Lund, uppsatte vi ännu ett draperi. Det var ursprungligen en lång hemvävd yllematta, vävd i dukagång. Båda draperierna hade vackra tvärlinjemönster. Nu användes de dels som avstängning mellan tvenne rum och dels som prydnad omkring en dörr.

Bonader.

En agedyna från 1827, min fars födelseår, sydd med korsstyng av fars 18-åriga halvfaster Elna Siver Jöns i Nevisnög 4, uppsattes omkr. 1910 över soffan i bäste kammaren.

Bordets utrustning.

Sedan 1941 har vi i vardagsrummet alltid en duk, ett drällställe av ylle i krapprött och grönt, troligen vävt omkr. 1870-1890 av min mor Elsa Knutsdotter, f. 1841. Vid måltiden däremot har vi en hemvävd vit linneduk i gäsögonmönster.

I kammaren hade vi omkr. 1890 ett klaffabord, på vilket mor brukade lägga en köpt gulvit, senare en rödvit köpt drällsduk, då någon bekant kom på kaffe. På mindre bord i de olika rummen lades vid särskilda tillfällen hembroderade vita dukar.

Från 1914 användes på jordbruket helfäst mönstrad vaxduk på matbordet. I min barndom hade vi ingen duk där.

Omkring 1915 infördes succesivt servetter av vitt linne, hemvävda i dräll med broderade initialer i ena hörnet. Sedan 1945 använ-

des vid bjudningar pappersservetter. Min yngsta syster, som även hjälpt till med att utreda detta, har sedan omkr. 1915 förvarat sin servett i en servettring av silver, som hon fortfarande använder. Från min barndom till 1945 användes vid bjudningar hemvävda, vita drällsdukar av linne. Sedan 1910 användes därjämte ibland en vit löpare av linne, broderad i flera färger.

Sedan omkr. 1900 hade vi på de nyare byråerna köpta, kulörta, mönstrade pappersdukar. På mors byrå från 1860-talet däremot en virkad, vit duk.

Från omkr. 1900 på det runda salsbordet hade vi en vit linneduk och ovan på den en något mindre ljusgrön, hembroderad yllefiltduk i många färger, vilken vi ännu har kvar.

På bordet i kammaren hade vi sedan omkr. 1890 en köpt, kulört, gulvit, senare rödvit, enkel drällsduk, som låg i hörn.

Stoppade möbler, kuddar, dynor.

Omkring 1860 hade far gjort en liggsoffa (kakelugnsbänk) med ett stoppat ryggstöd och ^{slappad} skalk vid huvudändan (stöd), någon sådan ^{skalk} fanns

ej vid fotändan. Den var försedd med en lös, stoppad hömadrass, som vilade på ett sadelgjordsnät, samt med en lös med fjäder stoppad huvudkudde. Då mor gifte sig 1874 hade hon med sig en stoppad sittsoffa (ej ligg-), som troligen var köpt i Malmö (eller Lund). Den var klädd med rödsvart sits och placerades i salen. Madrassen till kakelugnsbänken var klädd med hemvävt tyg i rosengång med tvärrandigt islag i bl.a. rött och svart.

På 1870-talet köpte far en liggsoffa i Carl-Johans stil, vars sits och ryggstöd var klädda med röttsvart sits. Den placerades i bäste kammaren.

Sängutrustning.

Av sängtyperna förekom en vanlig dragsäng för 2 personer, gjord av far omkr. 1860, och en 3-dela 2-manssäng, köpt omkr. 1900 hos målarare Ahlqvist i Lund, båda med hel träbotten. På botten låg först hömadrasser eller långhalmsmadrasser, vidare nedandyna och huvuddynor, allt stoppade med fjäder, samt nedanlakan. Madrasstyget var av hemvävt linnetyg. Somliga föredrog lös halm framför långhalms-

madrasser. Ovandynan var av hemvävt, randigt ylletyg.

Underlakan över hela bädden har vi (och våra föräldrar) alltid haft, ~~men ovanlakan först omkr. 1905. Dessa hemvävda linnelakan an-~~vändes ännu här.

Örngott började användas succesivt 1905-1914. Det var alltid av samma material, av samma räcka, som lakanen.

Som täcke använde vi sedan 1914 dels stickat vaddtäcke av rutigt, hemvävt, rättframt, bomullstyg, dels hemvävd yllefilt av material från egen fårodling, rutig eller enfärgad, samt dels tunna täcken, allt efter behov.

Om dagen var sängarna, som då alltid var inslagna, försedda med paradtäcken. Beträffande de vanliga dragsängarna breddes först ett lakan över dem, som täckte hela sängen. Detta var försett med virkad mellanverk med eller utan litser. Däröver breddes ett hemvävt prydligt ylletäcke i dräll, randigt i olika färger.

Eller också användes endast ett vitt täcke i korndräll, vävd av min mor, då hon var 50 år.

Till 3-dela-sängen däremot vävdes särskilda, avpassade vita noppatäcken att användas som paradtäcken.

Övriga textilier.

En brickhållare av köpt material från 1910-1912, hemsydd i korsstyngsbroderi. Den hade sin plats i vardagsrummet vid köksdörren. Den har vi ännu kvar.

Hyllremser, dels virkade, dels sydda, på senare tid av papper.

Hemvävda linnehanddukar i dräll eller 4-skafts-skäftiga.

Dammhanddukar, stickade av ljusagarn.

Grytlappar, virkade eller ock sydda av diverse tyg.

Prakthanddukar sedan 1900, hemvävda, rättfram, av vitt bomullsgarn, med kulört bård i båda ändar i opphämta och med frans i trä eller knytning. Dessa finns också kvar.

.oOo.